

Spis treści

WSTĘP	5
Część I. ŚREDNIOWIECZE	
JAN – pierwszy biskup wrocławski	8
Św. ANDRZEJ ŚWIERAD – zakonnik i pustelnik	10
ŚLĄSCY BISKUPI LEGENDARNI	12
Biskup HIERONIM – odnowiciel diecezji	14
Biskup ŻYROSŁAW I – konsekратор kościoła pw. św. Wojciecha we Wrocławiu	15
ROBERT I – biskup wrocławski i krakowski	17
PIOTR WŁOSTOWIC – fundator kościołów i klasztorów	19
JAN JANIK GRYFITA – biskup wrocławski i arcybiskup gnieźnieński	22
Biskup WALTER – łącznik Śląska z Zachodem	24
Książę BOLESŁAW I WYSOKI – fundator cystersów w Lubiążu	26
JAROSŁAW – książę śląski i biskup wrocławski	28
CYPRIAN – biskup i zakonnik	30
Książę HENRYK BRODATY – małżonek świętej	33
Św. JADWIGA – matka ludu śląskiego	35
Biskup WAWRZYNIEC – bojownik o wolność Kościoła na Śląsku	37
KONRAD z KROSSIGK i problem kolonizacji na Śląsku	39
Kanonik MIKOŁAJ – fundator klasztoru cystersów w Henrykowie	41
Książę HENRYK II POBOŻNY – <i>Princeps Poloniae Christianissimus</i>	43
Księżna ANNA – świątobliwa małżonka Henryka II Pobożnego	45
Św. AGNIESZKA CZESKA i Zakon Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą na Śląsku	47
Bł. BENIGNA – męczennica wrocławska	49
GERTRUDA – ksieni cysterek trzebnickich	51
Bł. CZESŁAW – przeor wrocławskich dominikanów	53
TWORZIMIR – pierwszy prowincjał minorytów polskich i śląskich	55
KSIĄŻĘTA PIASTOWSCY a minoryci wrocławscy	57
Brat HERBORD – wrocławski duszpasterz franciszkański	59
BENEDYKT POLAK – wrocławski podróżnik do Karakorum	60
WITELO – sławny uczony legnicki	62
MISTRZ JAKUB i romańskie świątynie na Śląsku	64
Świątobliwa EUFEMIA-OFFKA i Piastówny w klasztorach	66
Św. ELŻBIETA WĘGIERSKA i jej kult na Śląsku	67

Książę BOLESŁAW ROGATKA – awanturnik i pokutnik	69
Biskup TOMASZ I – ozdoba Kościoła śląskiego	71
Książę arcybiskup WŁADYSŁAW PIASTOWICZ – administrator biskupstwa śląskiego	72
Biskup TOMASZ II – pierwszy prawodawca śląski	74
Wielcy przeciwnicy – biskup TOMASZ II i książę HENRYK IV PROBUS	75
Książę HENRYK IV PROBUS – fundator kolegiaty świętokrzyskiej we Wrocławiu	77
Biskup JAN III ROMKA – obrońca wielkiego przywileju dla Kościoła wrocławskiego	79
WIT, biskup litewski – pierwszy sufragan we Wrocławiu	81
HENRYK Z WIERZBNA – pierwszy biskup książę nysko-otmuchowski	82
Biskup NANKER – świętobliwy obrońca polskości na Śląsku	84
PRZECŁAW Z POGORZELI – rządcą „złotego biskupstwa wrocławskiego”	86
Biskup PAWEŁ Z BANCZ i sprawy narodowościowe na Śląsku	88
Kanonik JAN JENKEWICZ – oficjał biskupstwa wrocławskiego	89
Prałat JAKUB – pierwszy wikariusz generalny	91
PIOTR – kanclerz trzech biskupów	92
ARNOLD ZE ZWRÓCONEJ – twórca pierwszego śląskiego formularza kancelaryjnego	93
MILEJ – dziekan wrocławskiej kapituły katedralnej – właściciel pieczęci	94
KASPER WEIGEL – archidiakon wrocławski	96
Pleban krośnieński archiprezbiterem w Krośnie nad Odrą	97
Biskup APECZKO Z ZĄBKOWIC – twórca fundacji dla lektorów teologii we Wrocławiu	98
Archidiakon głogowski MIROSŁAW i problem celibatu duchowieństwa śląskiego	100
Król JAN LUKSEMBURSKI a Kościół śląski	101
KSIĄŻĘTA ŚWIDNICKO-JAWORSKY propagatorami kultu obrazu Madonny Krzeszowskiej	103
PIOTR Z ALWERNI a problem świętopietrza na Śląsku	105
GALHARD DE CARCERIBUS – poborca danin papieskich	106
Cesarz KAROL IV – patron Kościoła śląskiego	108
JAN ZE ŚRODY – biskup-nominat wrocławski	110
TEODORYK Z KLATOWEJ – śląski biskup schizmatyczny	111
Książę RUPERT i „wojna piwna” we Wrocławiu	113
WACŁAW – książę legnicki i biskup wrocławski	114
MIKOŁAJ Z WOŁOWA – przedstawiciel stronnictwa proawiniońskiego na Śląsku	116
Opat LUDOLF Z ŻAGANIA – śląski teoretyk koncyliaryzmu	118
MACIEJ – propagator nauki waldensów na Śląsku	119
STEFAN Z WROCŁAWIA – zwolennik wilefizmu	121
JAN Z OŁAWY – śląski naśladowca czeskich reformatorów	122

DIAKON WROCŁAWSKI – przywódca biczowników na Śląsku	124
JAN SVENKENFELD – inkwizytor śląski	125
KONRAD – książę oleśnicki i biskup wrocławski	127
Biskup KONRAD – wódz sił antyhusyckich na Śląsku	128
Biskup PIOTR II NOWAK – koncyliarysta śląski	130
Św. JAN KAPISTRAN – kaznodzieja we Wrocławiu	132
Biskup PIOTR II NOWAK wobec pogromu Żydów wrocławskich	134
JODOK Z ROŻEMBERKA – Czech na stolicy biskupstwa śląskiego	136
Biskup JODOK Z ROŻEMBERKA a król „heretyk” Jerzy z Podiebradów	137
Biskup RUDOLF Z RÜDESHEIM – legat papieski na Śląsku	139
RUDOLF Z RÜDESHEIM – pierwszy biskup wrocławski pochodzenia niemiec- kiego	141
MISTRZ PIESZKO – budowniczy śląskich kościołów gotyckich	143
JODOK TAUCHEN – wrocławski mistrz kamieniarski	144
TWÓRCY PIĘKNYCH MADONN ŚLĄSKICH	146
MIKOŁAJ OBILMAN – twórca śląskich tryptyków	149
TWÓRCY ŚLĄSKICH RZEŻB NAGROBNYCH	151
ANONIMOWI WYKONAWCY ŚLĄSKICH POLICHROMII ŚCIENNYCH	153
MISTRZOWIE GOTYCKICH OBRAZÓW SZTALUGOWYCH NA ŚLĄSKU	155
MIKOŁAJ Z NYSY – miniaturzysta śląski	159
ANDRZEJ HEIDEKER – złotnik wrocławski	161
JAN IV ROTH – śląski biskup renesansowy	163
Biskup JAN V TURZO – mecenas kultury renesansowej na Śląsku	165
MAŁGORZATA NOCZEN – wrocławska opiekunka ubogich w XV stuleciu	167
KANONIK ALEKSY FEY Z NAMYSŁOWA – fundator szpitala we Wrocławiu	168
Książę KONRAD I OLEŚNICKI – fundator szpitala klasztorowego w Oleśnicy Ślą- skiej	171
Książę HENRYK IV GŁOGOWSKI – fundator szpitala parafialnego w Koźuchow- wie	172
Książę JAN II GŁOGOWSKI – protektor duchaków śląskich	174
HANS MITTELAW – organizator przytułku w Legnicy	176
Opat MARCIN RYKENBERG – przedstawiciel medyków śląskich	178
WAWRZYNIEC CORVINUS – rektor szkoły elżbietańskiej we Wrocławiu	180
JERZY LIBAN Z LEGNICY – pierwszy grecysta na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie	182
Król WŁADYSŁAW JAGIELLOŃCZYK a próby założenia uniwersytetu we Wro- cławiu	184
JAN RODZYNA – donator biblioteki kapitulnej we Wrocławiu	185
Kanonik JAN PASZKOWICZ i jego szafa archiwalna z 1455 roku	187
Kanonik KASPER ELYAN – założyciel pierwszej drukarni śląskiej	189

CZEŚĆ II. CZASY WCZESNONOWOŻYTNE**(1520-1742)**

Biskup JAN V TURZO i początek rozłamu wyznaniowego na Śląsku	192
Ks. JAN HESS – „Wrocławski Luter”	194
UCZESTNICY WROCŁAWSKIEJ DYSPUTY RELIGIJNEJ z 1524 roku	195
Drukarz ADAM DYON na usługach luteranizmu	197
Biskup JAKUB SALZA – bezradny adwersarz luteranizmu	199
Postawa króla czeskiego FERDYNANDA HABSBURGA wobec śląskich ruchów reformacyjnych	201
Książę FRYDERYK II LEGNICKO-BRZESKI – zdeklarowany zwolennik luteranizmu	203
Książę JAN II DOBRY a nawałnica luteranizmu na Górnym Śląsku	205
Książę JERZY II BRZESKI – protektor luteranów śląskich	207
PIOTR RIEDEMANN – śląski teoretyk anabaptyzmu	209
KASPER SCHWENCKFELD – śląski reformator religijny	211
JAN CRATO VON KRAFTTHEIM – przywódca śląskich kalwinów	213
AMBROŻY MOIBAN – wrocławski reformator ceremonii liturgicznych	215
Margrabia JERZY HOHENZOLLERN – śląski realizator protestanckiej zasady <i>cuius regio eius religio</i>	218
WALENTY TROTZENDORF – wybitny pedagog protestancki	220
WALENTY KRAUTWALD – rektor katolickiej szkoły biskupiej w Nysie	222
Pastor JAN HESS – prezes Urzędu Jałmużniczego we Wrocławiu	224
Ziemianin JOACHIM TSCHIRNIN – fundator szpitala w Otmuchowie	226
BALTAZAR Z PROMNICY – wrocławski biskup kompromisu	228
KASPER Z ŁAGOWA – wrocławski biskup „małego przełomu”	230
Kanonik JAN COCHLAEUS – wybitny śląski humanista	232
Kanonik SEBASTIAN SCHLEUPNER – ozdoba kapituły wrocławskiej	235
Kanonik STANISŁAW SAUER i jego renesansowy pomnik nagrobny	237
MIKOŁAJ KOPERNIK – scholastyk kapituły świętokrzyskiej we Wrocławiu	239
Kustosz JAN WUNSCHALT – franciszkański zwolennik luteranizmu	241
MICHAŁ HILLEBRAND – zbuntowany gwardian minorytów nyskich	243
Samobójstwo MIKOŁAJA VII RUPERIEGO – opata krzeszowskiego	246
Opat żagański PAWEŁ ZE LWÓWKA – zwolennik luteranizmu	248
Cesarz MAKSYMILIAN II wobec potrydenckiej odnowy życia kościelnego na Śląsku	251
MARCIN GERSTMANN – pierwszy wrocławski biskup reformator (1574-1585)	253
Biskup MARCIN GERSTMANN i jego synod z 1580 roku	255
Biskup ANDRZEJ JERIN – kontynuator dzieła odnowy potrydenckiej (1585-1596)	256
Biskup ANDRZEJ JERIN i jego synod z 1592 roku	258
Biskup ANDRZEJ JERIN – mecenas sztuki renesansowo-manierystycznej	260

BONAWENTURA HAHN i PAWEŁ ALBERT – kandydaci na stolicę biskupstwa wrocławskiego	262
JAN VI SITSCH (1600-1608) – wrocławski biskup reformator	264
Archidiakon TEODOR LINDANUS – autor potrydenckiej instrukcji wizytacyjnej	266
Ksiądz JAN SECKERWITZ – wykładowca seminarium duchownego we Wrocławiu	268
Kanonik MICHAŁ HILTPRAND – rektor seminarium duchownego w Nysie	270
Plebani śląscy i oddolna reforma życia kościelnego po Soborze Trydenckim	272
Śląskie wizytacje <i>Ad Limina Apostolorum</i>	274
O. ABRAHAM BRZOWSKI – przeor dominikanów wrocławskich	276
STEFAN CORVINUS i MATEUSZ KRABE – pierwsi śląscy jezuici	278
Cesarz RUDOLF II i jego <i>List majestatyczny</i> z 1609 roku	281
SCHÖNAICHOWIE – przedstawiciele kalwinizmu na Śląsku	283
Cesarz FERDYNAND II i kontrreformacja w krajach habsburskich	286
OPPERSDORFOWIE – przedstawiciele kontrreformacji na Śląsku	288
Książę KAROL LICHTENSTEIN i jego dragoni w latach zmagania religijnych na Śląsku	290
Działalność kontrreformacyjna ALBRECHTA WALLENSTEINA, wodza sił cesarskich	292
Król szwedzki GUSTAW ADOLF i spustoszenie Śląska	294
Cesarz FERDYNAND III i pokój westfalski	296
Archidiakon SEBASTIAN ROSTOCK – główna postać w akcji redukcji kościołów na Śląsku	298
KAROL HABSBURG – wrocławski biskup doby kontrreformacji	301
Królewicz KAROL FERDYNAND WAZA i jego rządy diecezją wrocławską	304
Arcyksiążęta habsburscy – biskupami wrocławskimi	306
SEBASTIAN IGNACY ROSTOCK – wrocławski biskup – duszpasterz	308
FRYDERYK HESSEN-DARMSTADT – pierwszy kardynał wrocławski	310
Biskup JAN BALTAZAR LIESCH v. HORNAU – mąż opatrnościowy katolicyzmu śląskiego	313
Biskup KAROL FRANCISZEK NEANDER – ozdoba Kościoła śląskiego	315
Archidiakon PIOTR GEBAUER – kolumna Kościoła śląskiego	317
Ksiądz MATEUSZ JAGODOWICZ – autor statutów synodu nyskiego z 1653 roku	319
Kanonik JAN LOHR – typowy przedstawiciel wrocławskiej kapituły katedralnej	320
Kanonik JERZY WAWRZYNIEC BUDAEUS A LOHR – krzewiciel kultury katolickiej na Śląsku	322
Proboszcz JAN FELIKS AMBROŻY PEDEWITZ – wybitny bibliofil nyski	324
Cysters HENRYK FABER z KRZESZOWA – ofiara wojny 30-letniej	326
Jezuita KRZYSZTOF SCHEINER – pierwszy rektor kolegium jezuickiego w Nysie	329
Jezuita JAN WAZIN – pionier duszpasterstwa jezuickiego we Wrocławiu	331
Cesarz LEOPOLD I HABSBURG – wielki protektor śląskich jezuitów	333

Burgrabia HANNIBAL DOHNA – darczyńca śląskich kapucynów	337
Baron JAN ADAM DE GARNIER – fundator placówek śląskich karmelitów	340
Ród HRABIÓW GASCHINÓW opiekunem franciszkanów reformatów na Górze Świętej Anny	343
Prowincjał FILIP BONCOR – obrońca praw minorytów do kościoła pw. św. Doroty we Wrocławiu	345
JAN TÖPPER – fundator kościoła bernardyńskiego w Głubczycach	347
Ksiądz MARCIN SCHUPIUS – przedstawiciel niższego duchowieństwa śląskiego	350
Ksiądz MATEUSZ ALOJZY SKUPIEŃ – kaznodzieja śląski	352
<i>Agenda Wrocławska</i> biskupa KAROLA FERDYNANDA WAZY z 1653 roku	355
KRYSTIAN MENTZEL – twórca barokowej monstrancji w kształcie <i>Drzewa Jessego</i>	357
Ksiądz JAKUB ROCZKOWSKI – proboszcz piekarski, szerzyciel kultu Maryjnego	360
ANTONI GÖTZEN – fundator Sanktuarium Matki Bożej w Wambierzycach	363
KRZYSZTOF LEOPOLD SCHAFFGOTSCH – fundator sanktuarium św. Waw- rzyńca na Śnieżce.	366
Opat BERNARD ROSA z Krzeszowa – szerzyciel kultu św. Józefa na Śląsku	368
Postawa księdza JANA FELIKSA AMBROŻEGO PEDEWITZA w procesach cza- rownic w biskupim księstwie nyskim	372
Ksiądz JAN MARCIN STULPE – założyciel Bractwa Najświętszego Serca Jezuso- wego w Miedziance	374
Jezuita WIT SCHEFFER – założyciel Bractwa Akademii Bożej Miłości we Wrocławiu.	377
Cesarz LEOPOLD I HABSBURG i dominacja katolicyzmu na Śląsku	379
Biskup KAROL FERDYNAND WAZA wobec przynależności metropolitalnej Wrocławia.	381
Król KAROL XII SZWEDZKI i konwencja altransztadzka z 1707 roku	383
Długi pontyfikat biskupa FRANCISZKA LUDWIKA NEUBURGA (1683-1732) ...	385
FILIP LUDWIK SINZENDORF – drugi kardynał wrocławski	387
Posługa biskupia JANA BRUNETTIEGO, sufragana wrocławskiego	389
Biskup DANIEL ELIASZ SOMMERFELD – „śląski Boromeusz”	391
Szlachcic ADAM BORKA – fundator pierwszego klasztoru bonifraterskiego	393
JAN ERNEST i ELEONORA VON SPRINTZENSTEIN – dobrodzieje śląskich jezuitów.	395
JULIANA MARIA JÓZEFA NADASDY – pierwsza przełożona klasztoru urszula- nek we Wrocławiu.	397
MARIA FRANK – protektorka sióstr elżbietanek czarnych w Cieszynie	399
Opat INNOCENTY FRYTSCH – budowniczy kościoła Panny Maryi Łaskawej w Krzeszowie	401
JERZY WILHELM NEUHERTZ i jego polichromia krzeszowska.	404
MICHAŁ LEOPOLD WILLMANN – najwybitniejszy malarz śląskiego baroku ...	406
ANTONI DORAZIL – twórca rzeźb w krzeszowskim Mauzoleum Piastów	409

FRANCISZEK ZELLER – twórca stall w kościele pw. św. Wincentego we Wrocławiu.....	411
Jezuita FRYDERYK WOLFF VON LUDINGSHAUSEN – pierwszy rektor Akademii Leopoldyńskiej	413
JAN SCHEFFLER – Angelus Silesius – poeta i mistyk śląski.....	416
Św. JAN SARKANDER – śląski męczennik XVII stulecia	418
Św. MELCHIOR GRODZIECKI – śląski jezuita i jego towarzysze	420

CZĘŚĆ III. CZASY NOWOŻYTNE (1742-1945)

Cesarzowa MARIA TERESA i utrata Śląska przez Habsburgów	424
FRYDERYK II WIELKI i jego reformy na Śląsku	427
Polityka wyznaniowa króla FRYDERYKA II HOHENZOLLERNA.....	429
Archidiakon KAROL MAURYCY FRANKENBERG i postawa kapituły wrocławskiej wobec władcy pruskiego.....	432
Król FRYDERYK II PRUSKI i filozof francuski WOLTER – szerzyciele idei oświeceniowych.....	433
Król FRYDERYK WILHELM II a katolicy śląscy	435
Kanonik JUSTUS WILHELM PRASCHMA – pierwszy wikariusz generalny w Cieszynie.....	437
FILIP GOTARD VON SCHAFFGOTSCH – wrocławski biskup banita	439
JAN MAURYCY VON STRACHWITZ – wikariusz apostolski we Wrocławiu	441
Rządy biskupa ANTONIEGO FERDYNANDA ROTHKIRCHA – zausznika królewskiego	443
Zawiłe koleje życia biskupa FRANCISZKA DOMINIKA ALMESLOE, sufragana wrocławskiego	445
Kanonik FILIP GOTARD SCHAFFGOTSCH – członek loży masońskiej.....	447
Skandaliczne życie JANA CHRZCICIELA BASTIANIEGO, kanonika wrocławskiej kapituły katedralnej	449
Prałat JAN KRZYSZTOF RUMMERSKIRCH – fundator Kaplicy Zmarłych w katedrze wrocławskiej	451
Ksiądz rektor SZYMON SOBIECH – wychowawca kleru śląskiego	452
MELCHIOR ZEEH – przeor klasztoru benedyktyńskiego w Legnickim Polu	454
WILHELM STEINER – opat cystersów w Lubiążu	456
KONSTANTYN GLOGER – ostatni opat henrykowski	458
BENEDYKT II SEIDEL – opat krzeszowski i wikariusz generalny śląskich cystersów.....	459
BENEDYKT GALLI – opat cystersów w Rudach Wielkich na Górnym Śląsku	461
JAN STROBACH – długoletni opat kanoników regularnych na Piasku we Wrocławiu	463
Opat żagański JAN IGNACY FELBIGER – reformator szkolnictwa na Śląsku.....	464

AUGUST II NEANDER – ostatni opat norbertanów we Wrocławiu	466
Mistrz DANIEL SCHLECHT – przedstawiciel śląskich zakonów rycerskich	468
O. NORBERT RICHTER – prowincjał dominikanów śląskich	471
O. MARIAN VON FRANCKENBERG – gwardian klasztoru franciszkanów kon- wentualnych w Kłodzku	473
Komendant VON ROTH i jego rozkaz zburzenia bernardyńskich obiektów klasz- tornych w Nysie	476
O. IRENEUSZ SCHULZ – gwardian klasztoru franciszkanów śląskich na Górze Świętej Anny	478
O. MATEUSZ WEIHNACHT – pierwszy przełożony prowincji śląskiej jezuitów ..	480
O. FRANCISZEK GLEIXNER – ostatni prowincjał śląskich jezuitów	484
BERNARDA PACZYŃSKA – długoletnia ksieni opactwa cysterek w Trzebnicy ..	486
Generał VANDAMME – dowódca wojsk napoleońskich na Śląsku	487
Król FRYDERYK WILHELM III i edykt sekularyzacyjny z 1810 roku	490
FRYDERYK TEODOR MERKEL – główny wykonawca edyktu sekularyzacyjnego ..	492
JAN GUSTAW GOTTLIEB BÜSCHING – komisarz do spraw poklasztornych zbiorów biblioteczno-archiwalnych	494
PAPIEŻ PIUS VII i jego bulla <i>De salute animarum</i> z 1821 roku	496
LUDWIK KONSTANTY CORVISART MONTMARIN – dziekan odnowionej wrocławskiej kapituły katedralnej	498
JÓZEF CHRYSYAN HOHENLOHE-WALDENBURG-BARTENSTEIN – biskup wrocławski trudnych czasów	499
EMANUEL SZYMOŃSKI – biskup „najgodniejszy i miły królowi”	501
LEOPOLD SEDLNICKI VON CHOLTITZ – wrocławski biskup apostata	503
JÓZEF KNAUER – starzec na wrocławskiej stolicy biskupiej	505
DANIEL LATUSSEK – biskup pomocniczy we Wrocławiu	507
Ks. prof. JAN ANTONI THEINER – przedstawiciel neologów śląskich	508
Ks. JAN RONGE – twórca Kościoła niemieckokatolickiego	511
Ks. FRANCISZEK KLIMKE wobec problemu małżeństw mieszanych na Śląsku ..	514
Prof. WILHELM VON HUMBOLDT i sprawa połączenia frankfurckiej <i>Viadriny</i> z wrocławską <i>Leopoldiną</i>	516
Ks. prof. MARCIN PEŁKA – dziekan Wydziału Teologii Katolickiej Uniwersytetu Wrocławskiego	518
Ks. prof. JÓZEF IGNACY RITTER – historyk Kościoła śląskiego	520
Prof. FRYDERYK SCHLEIERMACHER – przedstawiciel odrodzonego protestan- tyzmu śląskiego	522
Biskup MELCHIOR DIEPENBROCK i jego droga do Wrocławia	524
Kardynał MELCHIOR DIEPENBROCK – restaurator śląskiego katolicyzmu	526
Kanonik HENRYK FÖRSTER – chluba Kościoła śląskiego	528
Arcybiskup HENRYK FÖRSTER i jego długi pontyfikat wrocławski	531
Biskup JÓZEF BERNARD BOGEDAIN – sympatyk ludu śląskiego	534

Biskup ADRIAN WŁODARSKI – skromny sufragan wrocławski	536
Kanonik FRANCISZEK LORINSER – twórczy przedstawiciel wrocławskiej kapitu- ły katedralnej	538
Prałat JÓZEF NEUKIRCH – długoletni wrocławski wikariusz generalny	540
BONAWENTURA GROTZ – pierwszy przeor klasztoru bonifraterskiego w Ścinawie n. Odrą	542
O. KAROL ANTONIEWICZ i misja jezuicka w Piekarach	544
O. MICHAŁ HARDER – twórca jezuickiej rezydencji w Nysie	546
O. OSMUND LAUMANN – gwardian klasztoru franciszkanów na Górze Świętej Anny	548
URSZULA HERRMANN – przeorysza urszulanek we Wrocławiu	550
HELENA TICHY – organizatorka zgromadzenia boromeuszek śląskich	552
FILOMENA BLATTNER – pierwsza przełożona konwentu Sióstr Szkolnych de Notre Dame we Wrocławiu	553
Ks. KAROL ALOJZY GÄRTH – fundator placówki sióstr franciszkanek szpitalnych w Opolu	555
ANGELIKA STACHE – przełożona konwentu sióstr szarytek w Bytomiu	557
MARIA od św. IGNACEGO GASTL – pierwsza przełożona sióstr pasterek we Wrocławiu	559
ANNA BÖHM – przełożona sióstr służebniczek w Porębie	561
Bł. MARIA MERKERT – jedna z założycielek elżbietanek szarych	563
M. FRANCISZKA WERNER – druga przełożona generalna elżbietanek szarych	566
Sługa Boży JÓZEF ANTONI ROBERT SPISKE i początki jadwiżanek	569
Sługa Boży JAN SCHNEIDER – założyciel sióstr marianek	571
Ks. prof. JERZY HERMES i jego zwolennicy na Śląsku	574
Ks. prof. JAN BAPTYSTA BALTZER – wrocławski szerzyciel idei güntherianizmu	576
Biskup HENRYK II FÖRSTER – ojciec Soboru Watykańskiego I	578
AUGUST KAROL WILHELM REIFFERSCHIED – przedstawiciel opozycji antyso- borowej we Wrocławiu	580
Ks. prof. JÓZEF HUBERT REINKENS – pierwszy biskup starokatolicki	582
ALEKSY LANGER – architekt biskupi we Wrocławiu	584
JÓZEF EBERS – diecezjalny radca budowlany	587
KAROL JAN STEINHÄUSER – twórca statuy <i>Madonny Wrocławskiej</i>	589
Książę-biskup HENRYK II FÖRSTER – wybitny znawca malarstwa	590
Arcybiskup HENRYK II FÖRSTER – śląski bibliofil XIX stulecia	592
Ks. JÓZEF SAUER – animator śląskich konferencji św. Wincentego à Paulo	595
Ks. ERNEST NICHT – prezes Diecezjalnego Związku Czeladników	597
Ks. JAN ALOJZY FICEK – inicjator ruchu trzeźwościowego w Piekarach na Gór- nym Śląsku	599
Ks. BERNARD JÓZEF BOGEDAIN – wizytator szkolny na Opolszczyźnie	601
Ks. JÓZEF SZAFRANEK – fundator szkół średnich w Bytomiu	603

OTTO VON BISMARCK – „żelazny kanclerz” II Rzeszy Niemieckiej i jego Kultur-	
kampf	606
Hrabia FRANCISZEK KSAWERY VON BALLESTREM – przywódca Partii Cen-	
trum na Śląsku	607
Minister WOJCIECH FALK – twórca „ustaw majowych” w dobie Kulturkampfu .	609
KAROL MIARKA i jego pismo „Katolik”	611
Biskup HERMAN GLEICH i jego posługa pasterska w latach Kulturkampfu	614
Biskup ROBERT HERZOG – rządca kościoła wrocławskiego w dobie Kulturkampfu.	616
Biskup FRANCISZEK KSAWERY ŚNIEGOŃ – wikariusz generalny w Cieszynie.	618
Ks. FRANCISZEK KSAWERY RESZKE – ofiara restrykcji Kulturkampfu wobec ślą-	
skiego duchowieństwa	619
Minister ROBERT PUTTKAMER – autor prawodawstwa łagodzącego antykościel-	
ne ustawy Kulturkampfu	621
O. ATANAZY KLEINWÄCHTER – odnowiciel Sanktuarium na Górze Świętej	
Anny	623
O. WŁADYSŁAW SCHNEIDER – śląski misjonarz franciszkański na Bliskim	
Wschodzie	624
Kardynał JERZY KOPP – postać wielka i kontrowersyjna	626
Książe-biskup JERZY KOPP a ludność polska na Śląsku	628
Biskup HENRYK MARX – obrońca języka polskiego w duszpasterstwie górnoślą-	
skim	630
Posługa pasterska biskupa KAROLA AUGUSTYNA, sufragana wrocławskiego ..	632
KS. JAN CHRZĄSZCZ – założyciel konwiktów dla chłopców w Gliwicach	633
Kanonik AUGUST HERBIG – pierwszy rektor <i>Georgianum</i>	635
Infułat FERDYNAND SPEIL – rektor alumnatu we Wrocławiu	636
Kanonik ADOLF FRANZ – wielki zwolennik Partii Centrum	637
Ks. PAWEŁ BRANDYS – polski poseł do sejmu pruskiego	639
Ks. JÓZEF WAWRZYNIEC WICK – wielki społecznik wrocławski	641
Kanonik FRANCISZEK LORINSER – wybitny publicysta i redaktor wrocławski ..	642
Ziemianin KAROL HEROLD VON LOEVELINKLOE – prezydent 56. Katholiken-	
tage we Wrocławiu	644
Ks. JAN HEYNE – przedstawiciel śląskich historyków Kościoła	646
Ks. JAN DZIERŻOŃ – śląski uczonec o znaczeniu światowym	647
Ks. NORBERT BONCZYK – znany epik śląski	648
Ks. KONSTANTY AUGUSTYN DAMROTH – wybitny śląski liryk	650
Ks. JÓZEF JUNGNIETZ – pierwszy dyrektor Archiwum i Muzeum Diecezjalnego .	652
Nuncjusz ACHILLES RATTI – komisarz papieski ds. plebiscytu na Śląsku	654
Ks. prałat JAN KAPICA – delegat biskupi na polskim Górnym Śląsku	656
Biskup AUGUST JÓZEF HLOND – pierwszy ordynariusz diecezji katowickiej ...	658
Nuncjusz apostolski CEZARY ORSINI – wykonawca bulli papieskiej erygującej	
metropolię wrocławską	660

Kardynał ADOLF BERTRAM – arcybiskup metropolita wrocławski	661
Arcybiskup metropolita ADOLF BERTRAM – wybitny duszpasterz wrocławski. .	664
Kardynał ADOLF BERTRAM wobec Führera Adolfa Hitlera	666
Biskup WALENTY WOJCIECH – sufragán wrocławski w okresie międzywojennym	668
Biskup JÓZEF FERCHE – sufragán wrocławski w latach II wojny światowej	669
Biskup JÓZEF WILHELM FRYDERYK HOHENZOLLERN – przedstawiciel hierar- chów pochodzących ze Śląska	671
Prepozyt ALFONS BLAESCHKE – wrocławski wikariusz generalny	673
Infułat PAWEŁ OPPERMANN – dziekan wrocławskiej kapituły archikatedralnej.	674
Ks. PAWEŁ RAMATSCHI – pierwszy rektor <i>Albertinum</i>	676
O. ALBERT SCHMITT – opat benedyktynów w Krzeszowie	678
O. AUGUSTYN ARNDT – wybitny jezuicki duszpasterz i publicysta we Wrocławiu	681
O. ODYLON SCHMIDT – prowincjał franciszkanów śląskich	684
O. FELIKS KOSS – gwardian klasztoru na Górze Świętej Anny w dobie nazizmu .	686
O. LEOPOLD BONAWENTURA MARIA MOCZYGEMBA – franciszkański dusz- pasterz polonijny	688
O. MAURUS KLUGE – franciszkański przedstawiciel śląskich misjonarzy	690
O. DOROTHEUS HEYNOL – prowincjał śląskich bonifratrów w dobie nazizmu. .	692
O. BERNARD KLODWIG – męczennik konwentu redemptorystów w Gliwicach .	694
O. LUCJAN RAPPA – rektor Domu pw. Świętego Krzyża księży werbistów w Nysie	697
O. PAWEŁ JOACHIM SCHEBESTA – wybitny uczony z grona śląskich werbistów	699
KS. PAWEŁ JAROSZ – kierownik prac remontowo-adapcyjnych w klasztorze sal- watorianów w Bagnie	701
KS. BERNARD LANGER – pierwszy superior klasztoru oblatów we Wrocławiu. .	703
KS. FRYDERYK FRANZEN – rektor misyjnego domu księży pallotynów w Ząbko- wicach Śląskich	705
KS. JAN MEHL – superior klasztoru klaretynów w Miedarach na Górnym Śląsku	707
O. BERNARD KASCHNY – prefekt pierwszego śląskiego klasztoru kamilianów .	708
Ks. MARCELI BRUNO – pierwszy rektor klasztoru misjonarzy z Mariannahill w Skorogoszczy	710
KS. KAROL KASTNER – kapelan wrocławskich urszulanek	712
M. EMANUELA NICKEL – przełożona wrocławskich konwentów elżbietanek czarnych	714
M. CELSA MILEWSKA – obrończyni klasztoru boromeuszek i bazyliki św. Jadwigi w Trzebnicy	715
GABRIELA KLAUSA – założycielka Zgromadzenia Sióstr Bożego Serca Jezusa. .	718
M. SIGRID NEGWER – przełożona śląskiej prowincji Zgromadzenia Ubogich Sióstr Szkolnych de Notre Dame	720
S. PASCHALIS JAHN – jedna z męczennic elżbietańskich	722
M. KLOTYLD A MARTA MENDE – długoletnia przełożona generalna sióstr maria- nek	724

Biskup JÓZEF MARCIN NATHAN – twórca „Miasteczka Miłosierdzia” w Branicach	726
M. MAŁGORZATA FLEISCHER – przełożona generalna jadowizanek	728
Ks. JAN KUBOTH – budowniczy kościoła w Bytomiu-Miechowicach	730
Ks. JAN DITTRICH – ofiara bombardowania Ostrowa Tumskiego	732
Ks. STANISŁAW STEPHAN – pionier odnowionego ruchu liturgicznego na Śląsku ..	734
Ks. JÓZEF KUBIS – bojownik o język polski w duszpasterstwie parafialnym	736
Ks. ALOJZY SIEGMUND – katecheta nyski	738
Ks. ERNEST DUBOWY – kierownik kurialnego wydziału ds. rekolekcji zamkniętych	740
Ks. HENRYK GRZONDZIEL – duszpaterz polskich robotników sezonowych	741
Ks. JÓZEF WITTIG – tragiczna postać w gronie wrocławskich teologów	743
Ks. JAN STELZENBERGER – wrocławski teolog-moralista w służbie nazizmu ...	745
ERIK KLAUSENER – prezes Akcji Katolickiej w Archidiecezji Wrocławskiej	747
Ks. BERNARD STREHLER – założyciel śląskiego ruchu młodzieżowego Quickborn ..	748
O. FABIAN GIELNIK – autor <i>Małego brewiarzyka</i> dla tercjarzy	750
Ks. ERNEST LANGE – dyrektor Caritas Archidiecezji Wrocławskiej	752
DIETRICH BONHOEFFER – wrocławski działacz ekumeniczny	754
O. TEODOR RICHARDT – jezuicki obrońca Żydów we Wrocławiu	756
ŚW. EDYTA STEIN – s. Teresa Benedykta od Krzyża – męczennica karmelitańska ..	758
Bł. BERNARD LICHTENBERG – męczennik nazizmu	760
ŚWIĄTOBLIWY TEODOR CHRISTOPH – śląski Jan Vianney	761